

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10:40 K, za pol leta 5:20 K, za četr leta 2:60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četr leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 18 v.

Reklamacije so poštnine prete. Nefrankirana pisma se ne sprejema. Rokopisi se ne vračajo, inzerati. Enostepna polit-vrtilca (tirnina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

7. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 23. januarja 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Dunajska cesta številka 20.

„Rdeči Prapor“

izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četr leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četr leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Državni zbor.

V sredo se je po izdatnih božičnih počitnicah sešel državni zbor — kakor je bilo lahko napovedati — v znamenju provizorja. Ne le Bienerthova vlada, ki ni ne parlamentarna, ne uradna, temveč še marsikaj drugega je provizorično. Baron Bienerth se trudi, da bi spravil Čeha in Nemce do sloge, kar smatra za predpogoj, da se more izpremeniti sedanja vlada v parlamentarno in tedaj v trajno. Toda premirje na Češkem, ki je nastala po nagli sodbi v Pragi, je tudi provizorično in vlada v tej uri se ne ve, ali se ji posreči sestaviti anketo, ki bi imela razpravljati o jezikovnem zakonu za Česko. Nemški radikali odklanjajo udeležbo prav tako, kakor češki radikali. Druge nemške meščanske stranke hočejo čakati, kaj odredi vlada v češkem poštnem vprašanju. To je namreč konflikt posebne vrste. Pri praškem poštnem ravnateljstvu je bil imenovan za podravnatelja višji uradnik Svoboda in sicer na zahtevo Nemcev kot nekak zaupnik nemških strank. Svoboda je bil v zvezi z nemškimi poslanci in jim je redno dajal poročila o uradovanju pri pošti. To je razjezilo Čeha in vlada je suspendirala Svobodo, obenem pa izdala izjavo, da ne bo trpela takih reči. «Ministri-rojaki so potrebni, uradniki-rojaki niso dopustni», je dejala vladna izjava. Svoboda je pa seveda smatral, da je on tak uradnik-rojak. Na Češkem je torej zopet ožen na strehi in to se je pokazalo takoj po prvi seji državnega zbora.

Na razpravi sta bila dva nujna predloga čeških poslancev, ki sta zahtevala na nekih lokalnih železnicah dvojezične napise, nasprotno pa nemški predlog, ki je zahteval izključno nemške napise. Razprava je bila zelo živahna, ker so se nekateri govorniki obdelavali s priimki in govorili včasih v tonu, ki je primeren komaj beznicam. Zlasti se je v tem oziru odlikoval nemško-radikalni poslanec pl. Stransky.

V četrtek je bila zopet seja, na kateri se je glasovalo o nujnih predlogih glede železniskih napisov. Nujnost je bila odklonjena. Nemški socialni demokratje so se vzdržali glasovanja.

Potem se je razpravljalo o nujnem predlogu poslanca Kaline glede na podpore vojaškim vdovam in sirotam.

Novoizvoljeni podpredsedniki so bili v četrtek od cesarja sprejeti na avdijenci. Med njimi je bil tudi sodrug Pernerstorfer.

Med jugoslovanskimi in češkimi poslanci je nastal konflikt zaradi konstituiranja posebnega odseka, kateremu je odkazan zakon o aneksiji Bosne in Hercegovine. Jugoslovani so hoteli, da bi bil predsednik izvoljen izmed njih, češ, da so na aneksiji najbolj interesirani. Izvoljen je pa bil za pred-

sednika Mladočeh dr. Pacak, za podpredsednika pa krščanski socialc dr. Ebenhoch. Mladočehi obljubujejo Jugoslovanom, da bo izmed njih izvoljen poročevalec in sicer dr. Krek ali pa dr. Laginja.

Med nujnimi predlogi, ki so se na dnevnem redu, je tudi Hribarjev zaradi lanskih ljubljanskih dogodkov. Ploj in Roblek sta vložila nujne predloge zaradi dogodkov na Spodnjem Štajerskem. Nasproten predlog je pa podal Nemeck Markhl.

Vlada je predložila državnemu zboru zakonski načrt o ustanovitvi italijanske pravne fakultete na Dunaju, ki bi se otvorila v jeseni.

Med drugimi vladnimi predlogami je tudi reforma rudniškega zakona iz leta 1854.

Konflikt Schwarz-Hribar.

Posledice lanskih septemberskih dogodkov v Ljubljani so oživele. Ko je bil sklican kranjski deželni zbor, je bilo gotovo, da pridejo tedanji slučaj v kakršnikoli obliki v razpravo in splošno so se pričakovali pri tej priliki burni ali pa razburiljivi prizori. Toda gotovo je bilo najmanj upanja, da se zgodi to, kar se je faktično zgodilo: Da se izcimi iz zadeve konflikt med deželnim predsednikom in mestnim županom v taki obliki, da si bosta nasprotovala v trditvah o dejanskih dogodkih.

V deželnem zboru se je v proračunski debati oglasil za besedo deželni predsednik baron Schwarz, da reagira na očitjanju in napade raznih govornikov. Senzacionalna točka njegovega govora je bila ta:

«Hiebei möchte ich bemerken, daß der Herr Bürgermeister in Abänderung seiner Haltung vom Vortage, am 19. September selbst die Verwendung des Militärs in Vorschlag brachte.

To se pravi:

«Pri tem bi opomnil, da je gospod župan, spreminjajoč svoje ravnanje s prejšnjega dne, sam predlagal porabo vojaštva.»

Ne more se tajiti, da je bil vtisk teh besed velikanski. Zlasti vodja klerikalne stranke dr. Šušteršič je bil od njih kakor elektriziran in je ponovno vprašal: «Gospod predsednik, ali je to res?» Gotovo je to znamenje, da je pripisoval Schwarzovim besedam veliko važnost. In pripisovali so jim jo tudi drugi. Mnenje, ki so ga porodile citirane besede, ni moglo biti drugo kakor to, da je župan Hribar prvi dan odklanjal vojaško asistenco, drugega dne pa šel sam k vladi in jo zahteval. Da niso mogle predsednikove besede učinkovati drugače, je razvidno tudi iz celote njegovega govora, ki smo ga v zadnji številki objavili skoraj v popolnosti.

Ko so župana Hribarja informirali o trditvah deželnega predsednika, je spisal izjavo, katero je izročil poslancu drju. Trillerju s prošnjo, naj jo prečita v deželnem zboru. V soboto je dr. Triller prišel do besede in se je skliceval na županovo izjavo, prečital je pa ni, kar se je splošno smatralo za pogreško, ali pa vsaj za nerodnost.

V torek je imel ljubljanski občinski svet sejo in to priliko je porabil župan, da je sam podal izjavo. Na sejo je deželna vlada odposlala svojega zastopnika, deželnega svetnika Kremenska. Tudi to je bil za Ljubljano nenavaden dogodek in dokaz važnosti, ki jo je pripisovala seji tudi deželna vlada, morda samo zaradi županove izjave, morda pa tudi iz drugih razlogov, katerih za danes ne maramo preiskavati.

Piece de resistance te seje je bila seveda omenjena izjava. V glavnih delih je

župan Ivan Hribar izjavil sledeče:

Slavni občinski svet!

V seji kranjskega deželnega zbora dne 15. t. m., je gospod deželni predsednik Teodor baron Schwarz podal izjavo, ki potrebuje deloma pojasnila in dopolnila, deloma pa popravila. Gospod deželni predsednik priznava, da je dal koncentrovati v Ljubljani orožništvo ter da je odredil vse potrebno za vojaško pripravljenost. Razume se, da bi bil moral o tem mene kot načelnika mestne policijske oblasti obvestiti; konstatujem pa, da se mu ni zdelo potrebno stopiti z mano glede omenjenih odredb v kakršnokoli dotiko ter da se je do 21. dne septembra dosledno obnašal, ko da bi mene v Ljubljani ne bilo, ali kot da me ne priznava za načelnika mestne policijske oblasti. Res je sicer dne 18. septembra dopoldne poslal k meni policijskega svetnika Wratschka vprašati, če se opazka kaj sumljivega, na kar sem mu odgovoril, da mestni policijski organi niso ničesar takega javili. On je še pristavil, da tudi organi državne policije niso ničesar sumljivega naznanili in da misli, da ne bode potreba nobene posebne priprave.

Popoldne sem bil pri deželnem predsedniku, da se domenim o odkritju cesarjevega spomenika. Gospod deželni predsednik je bil ob tej priliki poln hvale o postopanju mestne policijske straže prejšnjega dne. Le tako mimogrede mi je omenil, da pričakuje, da bode mestna policija tudi danes večer svoji dolžnosti v polni meri zadostila. Jaz sem mu odgovoril, da me ta večer glede na razburjenje, ki se je zaradi dogodkov v Ptujju polotilo vsega slovenskega ljubljanskega prebivalstva, zelo skrbi, da pa mislim, da se mir ne bo kalil in da hočem osebno na oba govornika vplivati, da pozoveta zborovalce, naj se mirno in dostojno razidejo. Popolnoma neresnično je, da bi bil gospod deželni predsednik meni nasproti izražal kakšno skrb glede tega večera in ako je to v deželnem zboru trdil, tedaj ne bodem izrekel, da je govoril vedoma neresnico, temveč pripisujem to le okolnosti, da se je ves ta pogovor vršil v slovenskem jeziku in da se ga tedaj on, ki se je tega jezika učil šele v svrhu svoje uradniške karijere, ne more spominjati tako dobro, kakor jaz, ki sem že v nežni mladosti srkal sladke zvoke tega jezika iz ust svoje matere.

Gospod deželni predsednik mi ni niti z besedico omenjal, da je dal koncentrovati orožništvo s kmetov v Ljubljano. Saj to sama priznava, ko se izgovarja, da ni bilo potreba mojega soglasja za uporabo orožništva, češ, da ima § 3. orožniškega zakona pred očmi le slučaj, v katerem občinska oblast sama v podporo mestne varnostne straže pokliče orožništvo na pomoč. Ta trditev pa ni nič drugega, kakor poskus sofisticnega razlaganja določb § 3. orožniškega zakona.

Res je, da sem se v očigled protestnega zborovanja dne 18. septembra zanašal na mestno policijo, katero sem do zadnjega moža postavil v službo; to stališče zavzemati sem bil kot vesten čuvar občinske samouprave tudi dolžan in se v mestni policiji nisem varal. Ne more biti pa moja krivda, ako ni mogla preprečiti vseh izgrediv; kajti število 50 policijskih stražnikov je gotovo preslabo, da bi moglo z uspehom zabraniti ekscese večtisočglave množice. Kar najodločneje in z vsem ogorčenjem pa zavračam izjavo gospoda deželnega predsednika, da so po končanem zborovanju mno-

gostevalni oddelki v zborovališču in pred njimi zbrane množice brez zadržka predirali skozi policijski kordon. To je **matolcevanje**, katere moram kot načelnik mestne policijske oblasti energično zavrniti; policijski stražniki, ki so tvorili kordon v Wolfovih in Šelenburgovih ulicah, so se z napestjo vseh svojih sil, takorekoč ruvaje se s prodirajočo množico, borili za vzdržanje svoje pozicije in so ravno pri tem nekateri od njih zadobili rane.

Trditve, da je mestni policijski svetnik I. Lauter, ko je bil trg pred kazino napolnjen z ekscedujočo množico, odklonil orožniško asistenco, kakor je izrekel gospod deželni predsednik Teodor baron Schwarz, ne odgovarja resnici; res je marveč, da je policijski kancelist Fink orožniško asistenco ponudil že tedaj, ko pred kazino še ni bilo zbranih posebno veliko ljudi ter se mu zato ni zdelo, da bi bilo kaj povoda za orožniško asistenco. Kasneje policijski svetnik Lauter ni imel več prilike govoriti s policijskim kancelistom Finkom.

Gospod deželni predsednik konstatuje sam, da je vojaštvo on poklicati dal že 18. septembra, takoj po telefoničnem poročilu kancelista Finka; jaz pa moram s svoje strani dodati, da se je to zgodilo, ne da bi me bil o stvari obvestil, še manj pa, da bi me bil glede te odredbe vprašal za mnenje, kar bi se bilo lahko telefonično zgodilo. Dalje konstatuje gospod deželni predsednik, da je za 19. dan septembra odredil pripravljenost orožništva in vojaštva v bližini onih objektov, proti katerim se je poglavitno vršil napad prejšnjega večera; jaz pa moram dostaviti, da je tudi to bilo odrejeno brez predhodnega sporazuma s menoj in da sem se moral, ko sem 19. septembra popoldne prišel h deželnemu predsedniku, zato da čuvam avtonomijo mestne občine, prav odločno in dolgotrajno zavzemati za to, da je deželni predsednik končno privolil v to, da je vsako orožniško patroljo spremljal mestni policijski stražnik. Gospod deželni predsednik, ki je bil dan pred tem še poln hvale o mestni policiji, napadel me je ob tej priliki jako vehementno zaradi mestne policije, češ, da so demonstrantje celo njemu pobili okna, dasi se pred vladnim poslopjem stali trije policijski stražniki. Razume se samoposebi, da sem ta neopravičeni napad odločno zavrnil ter opozoril, da bi razbijanja oken popolnoma preprečiti ne bilo moglo ne orožništvo in brzkome tudi ne vojaštvo. Videč silno razburjenost gospoda deželnega predsednika in nepristopnost njegovo za razloge z moje strani, izvedevši dalje iz njegovih ust, da misli za večer 19. septembra celo obilnejšo uporabo vojaštva, sem gospodu deželnemu predsedniku predlagal, naj se samo kazina zastraži z vojaštvom na ta način, da se potegne kordon čez Šelenburgovo ulico, ter od kazinskega vrta do Radeckega spomenika in od ondot do nunskega poslopja. Deželni predsednik na moj nasvet ni pristal, temveč je dal zapreti ves Kongresni trg, pustil poleg tega vojaške oddelke hoditi tudi po drugih krajih mesta ter končno, ne da bi me bil o tem le besedice omenil, poklical na ulico tudi oddelek dragoncev. Ako torej sedaj nekako želi krivdo za poklicanje vojaštva zvrniti na me, je to, da me rečem kaj drugega, vsaj nekusno.

Neokusno je pa tudi, ako gospod deželni predsednik pripoveduje, da mestna policija ni nič opazila, kako se se po Ljubljani razdeljevali listki z jako razburjajočo vsebino, kajti mestna policija je nekaj takih listkov našla in konfiskovala; razširjenja podobnih listkov pa ni v stanu zabraniti nobena moč.

Da se gospodu deželnemu predsedniku ni zdelo potrebno glede vernostnih odredb stopati z mano v dotiko, dokazuje najbolje dejstvo, da sem v nedeljo, dne 20. septembra, ko sem prišel v deželno predsedstvo, na svoje začudenje od predsedstvenega sluga izvedel, da je pri gospodu deželnemu predsedniku že dalje časa posvetovanje, katerega se udeležuje general Cherardini, orožniški polkovnik pl. Riedlinger, vladni tajnik dr. Mathias in vladni predsedstveni tajnik grof Künigl. Mislim sem si, da sem k temu posvetovanju dobro došel ter sem se dal takoj naznaniti. A gospod deželni predsednik mi je dal sporečiti, da naj nekoliko počakam. Ko sem čez četrte ure vstopil, zdelo se mi je, da sem opazil na obrazih zborovalcev, da so imeli v resnici važna posvetovanja in da so neprijetno iznenadeni, da sem se vendar javil kot deus ex machina.

Zvečer tega dne padli so zmani usodepolni strelji in od prihodnjega dne 21. septembra naprej bilo je obnašanje gospoda deželnega predsednika

nasproti meni naenkrat čisto izpremenjeno. V tem, ko se namreč prej ni čisto nič zmenil zame, naprosil me je tega dne, naj pridem k njemu na posvetovanje glede daljnih odredb in nastopilo je od tedaj naprej tisto normalno razmerje, katere bi bilo moralo tudi prej vladati.

Vladni komisar Kremenšek je polemiziral z županom o nekaterih točkah, ki so manjše važnosti. O glavni točki nasprotja je dejal:

«Sicer je pa gospod župan prej sam rekel, da je dne 19. septembra popoldne sam prosil za vojaštvo.»

Nato je odgovoril župan Hribar:

«Ker sem vedel, da misli predsednik ta večer povabiti še več vojaštva, kakor prejšnji večer, sem zato, da omejim uporabo vojaštva, predlagal kordon pri kazini.»

In v daljši polemiki je dejal:

«Kar se tiče trditve, da sem jaz prosil dne 19. za vojaško asistenco, pripomnim, da je bilo vojaštvo že 18. na ulicah in je ljudstvo razburjalo. Ker je deželni predsednik sam izjavil dne 19., da misli ta večer povabiti še več vojaštva, sem zato, da omejim uporabo vojaštva, da se ne bi ljudstvo še bolj razburjalo in prišlo do novih izgredov, predlagal uporabo vojaštva samo zato, da se zapre dohod h kazini. Omejiti sem hotel vojaštvo na majhen prostor.»

Ne more se reči, da bi bila stvar sedaj mnogo jasnejša, nego je bila pred sejo. Vprašanje, ali je bilo umestno, poklicati vojaštvo, ali ne, spada na drugo stran. Konflikt je nastal zaradi tega, ker je deželni predsednik trdil, da je župan dne 19. septembra sam predlagal vojaštvo. Tega župan pravzaprav ni ovrget, temveč — z raznimi omejitvami pač — priznal. Ne dvomimo, da je imel deželni predsednik že pred županovim prihodom odločen namen, porabiti zopet vojaštvo in da bi bil to storil tudi, če bi bil župan ugovarjal. Ampak vse se vrti vendar le okrog vprašanja, če je župan dne 19. septembra sam predlagal vojaštvo ali ne. In zdi se po vsem, da ga je.

Od tega popolnoma neodvisno je drugo vprašanje, če je bilo vojaštvo potrebno. V nekaterih momentih je skoraj gotovo bilo potrebno, ker ni dvoma, da varstvena sila mesta ni zadostovala. Ampak o nastopanju vojaštva in o načinu porabe se ima lahko vse drugo mnenje nego oficijelno. Na tem mestu ne bomo govorili o tistem nesrečnem streljanju. Pač se pa lahko pravi, da je vojaška asistenca le tedaj oportuna, če se nastopi tako, da imponira in da splošno prepriča o resnobi položaja. In dvoma ni, da zna ta način včasih navaden civilist veliko bolje zadeti, nego razni salonski komandantje, ki poznajo ljudstvo, njegovo mišljenje in njegove čute komaj iz kakšnega časopisa, nikakor pa ne iz življenja. Taktike za take nastope se seveda ne nauči iz Exerzier-Reglementa.

Konflikt med županom in deželnim predsednikom pa tudi z izjavo in s polemiko ni rešen. In tudi ni verjetno, da bi ga oba prizadeta dela smatrala končanega.

Kranjski deželni zbor.

V soboto je bil deželni zbor zopet visoko političen. Kot glavno točko je imel namreč na dnevnem redu nujni predlog o

aneksiji Bosne in Hercegovine,
katere odsekovo poročilo pozdravlja.

Prvi je govoril
poročevalec dr. Janez Krek:

Stališče, s katerega razmotrivamo aneksijo Bosne in Hercegovine je drugačno kakor stališče nemških zornalstov. Svoj čas so nemški nacionalci s finančnega stališča obsojali politiko Andrassyja, danes pa sodijo drugače, ker vedo, da pelje preko «domovine ubogih »svinjskih pastirjev» pot njihovega kapitala, njihove dobičkaželjnosti. Mi se pa zavedamo, da znači geografsko združenje teh dveh dežel z našimi še kaj več, da govorimo o naši domovini, ko govorimo o teh deželah; ljudstvo, ki biva v Bosni in Hercegovini, ni tuje, temveč so to naši ljudje. Vse naše gospodarstvo in naša trgovina teži proti tem zemljam, geografska znanost mora to ozemlje smatrati za celoto. Enako govore za nas tudi jezikovni oziri, kajti eden je jezik, ki se govori od Zile do Črnega morja; so le različni dialekti. Da tu pri nas rubi ljudstvo avstrijski eksikator, tam pa hrvaški pandur, to ne more ločiti

naroda. Ni se torej čuditi, ako izjavljam, da pozdravljamo aneksijo!

V desetem veku je Karantanija segala od Dunava do Pada — Karantanija z vsemi markami — in vemo, da je slovenski živelj imel v njej glavno besedo. Potem, ko so prišli Habsburžani in se je meja znova spremenila, vidimo Kranjsko, katere meja sega dol do Pazina ter obsega Trst in tržaško ozemlje do Reke. Svoj čas se je kranjska dežela imela deliti. Takrat so se kranjski stanovi tako uprli, da se niso hoteli pokoriti, dokler se cesar ni udal in zagotovil, da ostane cela dežela samo cesarju Karolu V. Če se Madžar, ker se je kralj Bela imenoval tudi rex Rama, upa zahtevati Bosno in Hercegovino, odprimo zgodovinski arhiv in na tej podlagi zahtevajmo, da je Trst naš, da je Reka naša, da je cela primorska dežela naša in nikogar drugega! Kasneje vidimo, da so celjski grofje zvezo Jugoslovanov hoteli zopet doseči: Herman, Urh III. Od leta 1406. so šla ta prizadevanja. Oni so bili z zadnjim kraljem Bosne in Hercegovine v svaštvo. Na tej podlagi so zahtevali, da se zveže ves veliki kompleks pod njihovim žezlom. Doli v naši zapuščeni Belokrajini — Zumberk, Kostel in dalje ob Kolpi še mnogo vasi spričuje, da so naši Bosanci in Hercegovci, ko so bežali pred Turki, našli pri nas varno zavetje. Za nas govori tudi interes monarhije, interes dinastije.

Srbski narod, to so naši Neapolitanci. Zivahni so, govore veliko, govore vse, kar jim čuti duša. Po vsem se vidi, da prevladuje v njih poezija. Sami sebi so si Srbi priborili to, kar imajo. In če so si ustvarili ideale, ki niso dosegljivi, kdo bi jim to zameril? Tak nedosegljiv ideal je velika Srbija. Konstatiram hladno in kratko, da bi ta ideal bil tudi za splošnost, ne samo za Avstrijo, poguben. Upam, da se bo posrečilo, po čemer stremimo, in da previdnost božja dá jugoslovanskim narodom priliko, da se bodo maščevali nad Košutom in njegovo svojatjo. Kakor je leta 1848 predrzni oče sedanjega voditelja avstro-ogrške politike izrekel besede: «Kje je Hrvaška? Jaz je ne morem najti!» — tako upam, da pride čas, ko bo Jugoslovan vzel v roke zemljevid in Madžarom rekel: «Kje je Madžarska? Jaz je ne morem najti!»

Potem je govoril

poslanec dr. Triller,

ki je najprej polemiziral z deželnim predsednikom. Potem je nadaljeval:

Narodno-napredna stranka smatra zrelega za blaznico vsakega Slovenca, ki išče bodočnost našega naroda kjerkoli drugje, kakor v pravični Avstriji. Toda odvadili smo se, da bi poljubovali šibo, ki nas tepe! Ker videvamo tudi mi v aneksiji Bosne in Hercegovine v prvi vrsti krepko ojačenje jugoslovanskega življa v naši državi, pozdravljamo tudi mi aneksijo.

Toda znamenja kažejo, da se hoče izriniti nas Slovence iz bodoče jugoslovanske skupine. Radikalno nemška struja bi rada žrtvovala tudi še Dalmacijo, da bi še bolj oslabil slovenski element v Cislajtaciji, ker vodi preko slovenskih dežel pot germanskemu drangu do Adrije in mislim, da je tudi v tej zbornici zastopana ta struja. — Druga struja je pa tista, ki upa spraviti tudi Bosno in Hercegovino v okvir takozvane Veleavstrije s prikrito nemško hegemonijo. In tej struji stoji na čelu tovarišem od slovenske ljudske stranke jako simpatični dunajski župan dr. Lueger. Nebožje se spominjam tistega momenta, ko je dr. Lueger, če se ne motim v deželni zbornici nižjeavstrijski, očital nemškemu liberalcem, da ne znajo germanizirati. Bodočnost celega slovenskega naroda zamore in sme biti le ena in ista! V tem pogledu ne poznamo takozvanih «historičnih provincialnih meja», temveč edinole jezikovno in narodno mejo.

Če pa pozdravljamo dejstvo aneksije, tedaj pa s tem nikakor nisem hotel reči, da odobravamo tudi obliko, v kateri se je izvršila. V tem pogledu uvidevamo v postopanju avstrijske diplomacije usoden faux pas, ki je že dosedaj imel žalosten efekt, da se je prvotna zvoneča naša fanfara izjalovila v ponižno samado. In to zaradi tega, ker nismo iskali pravočasno stika in soglasja s prizadetimi državami.

Poslanec dr. Šusterskič

polemizira z dr. Trillerjem. Če bi bila Avstrija prej vprašala Črno goro in Srbijo, ne bi nikdar prišlo do aneksije. Zgodila se ni nikomur krivica, torej tudi ni treba kompenzacije. Turčija je že do-

bila, ker jo Avstrija umaknila vojaštvo iz Sandžaka. Aehrenthal je postopal popolnoma pravilno.

Aneksijo je pozdravljati s stališča realizma, kateri je težak, a vendar dosegljiv. Izrekli so se zanj nemški krščanski socialci, toda ne v širšem, temveč v ožjem pomenu, ki je za nas škodljiv, ker bi nam odtrgal slovansko Dalmacijo. Za nas ima pomen samo realizem v širšem pomenu, ki združi Jugoslovane od Trsta do Donave. Tega ne zahteva samo naš, temveč tudi vitalni interes monarhije.

Poslanec baron Schwegel zagovarja aneksijo in predlaga resolucijo, ki zahteva združitev Žumberka in Marindola s Kranjsko.

Poslanec dr. Tavčar govori proti trozvezi in za evropsko konferenco ter želi, da bi je tudi Srbija in Črna gora ne pustili s kakšno krvavo rano.

Po zaključni besedi drja. Kreka se sprejme njegov predlog in resolucija barona Schwegla, odnosno se oboje odkaze ustavnemu odseku.

Po običajnih zahvalah se na to odgodi zasедanje deželne zbornice na nedoločen čas.

Politični odsevi.

Jezikovni zakon se baje približuje uresničenju. Vlada razglasa, da namerava povabiti nekatere Čehe in Nemce, da jih zasliši o raznih nasvetih, preden predloži zakon parlamentu. Narodnost ostane torej v Avstriji glavna točka pri reševanju nacionalnih vprašanj. Vlada neče sklicati formalne upravne konference, ker ima z njimi že preveč slabih izkušenj. A to, kar namerava, ni nič drugega, kakor v drugi obliki in ne more imeti drugega uspeha, nego da se vsa stvar še nekoliko zavleče.

Preosnova državnozbornskega pravilnika je zdaj med najvažnejšimi vprašanji centralnega parlamenta. Odseku je predložen načrt poslanca Steinwenderja, ki je včasih veljal za naprednega moža, česar pa v svoji osnovi ni pokazal. Gospod Steinwender menda misli, da nima opravilnik druge naloge, kakor preprečiti obstrukcijo. Po tem mišljenju bi imel služiti interesom vlade in vladajočih strank, ne pa interesom državnega zbora. V tem tiči kardinalna zmeta Steinwenderja in vseh tistih, ki kriče po strožjih določbah pravilnika. Posebne preglednice jim delajo nujni predlogi, katere bi radi otežili na ta način, da zahtevajo zanje sto podpisov. Ako bi obveljala ta zahteva, ne bi mogla nobena stranka sama vlagati nujnih predlogov, ker v državnem zboru ni frakcije, ki bi štela sto članov. Že to označuje absurdnost take zahteve. Zanimivo je pa to, da nameravajo v Nemčiji prav sedaj vpeljati nujne predloge, ki jih doslej še niso imeli. Pričakovati je pa, da bo Steinwenderjev predlog itak odklonjen.

Diete avstrijskih državnozbornskih poslancev mislijo pavšalirati. Vsak poslanec bi dobival na leto 6600 kron, podpredsedniki 12 do 15.000, predsednik pa 20 do 30.000 kron.

O bodočem bosenskem deželnem zboru poročajo, da bo imel 90 do 100 poslancev, ki se volijo po kurijah in po veri. Volilno pravico bodo imeli približno tisti, ki jo imajo za avstrijske deželne zbornice. Na štiri katoliške mandate bi prišlo 6 mohamedanskih in 7 pravoslavskih. Delavci bi dobili 2 do 3 mandate. Poslovnik bo izdelan po vzoru dunajskega pravilnika za občinski svet. Vpeljala bi se tudi določba, podobna § 14. avstrijskega osnovnega zakona.

Jezikovno vprašanje na jugu menda nič ne zanima Bienensthove vlade. Izdelala je zakon, s katerim naj bi se uredile jezikovne razmere na Češkem. Ne vidi pa, da so jezikovne razmere skoraj v celi državi babilonske in da je več kakor nezmalesno, reševati jih z jezikovnimi zakoni za posamezne vasi. Docim zakrpa vlada luknjico na enem koncu, se raztrga sukinja na desetih drugih krajih in mizerija se vleče do sodnega dne. Kar se godi zdaj po južnih deželah, bi moralo še slepi vladi odpreti oči ter jo poučiti, da je rešitev jezikovnega vprašanja, zlasti tam, kjer so Slovani pomešani z Nemci ali pa z Italijani, prav tako nujna kakor na Češkem. In če pogleda na vzhodno stran, mora spoznati, da tudi poljsko-rusinsko razmerje ne more za večnost ostati neizpremenjeno. Tedaj bi pa morala tudi razumeti, da se mora jezikovno vprašanje smatrati kot celota, ne pa kot sto posameznih vprašanj in da se mora tudi rešiti v celoti. V ničemer se ne kaže klaverna nesposobnost avstrijskih vlad tako kakor v diletančnem krpanju narodnih razmer. Še bolj žalostno pa je, da trpi stranke to impotenco, ki jemlje vsem narodom zmožnost razvoja in krepkega življenja.

V nižjeavstrijskem deželnem zboru se je zopet pokazala strahovita gnoloba krščansko-socialnega gospodarstva. Dežela je sezidala na takozvanem Steinhofu pri Dunaju novo blaznico, a zdaj se je izkazalo, da je prekoračila proračun za celih deset milijonov kron, ne da bi bil deželni odbor jasno povedal, o čem so utemeljeni tako velikanski stroški. Naravno je, da je prebivalstvo zaradi takega gospodarstva zelo razburjeno.

Na Hrvaškem se je končno v pondeljek začela sodnijska razprava proti Srbom, ki so obtoženi zaradi veleizdaje. Državno pravdnništvo toži 53 oseb najraznovrstnejših stanov in je sestavilo celo knjigo kot obtožnico. Očita se obtožencem, da so hoteli ocepiti Hrvaško, Slavonijo in Dalmacijo ter Bosno in Hercegovino od Avstro-Ogrske in pridružiti te dežele Srbiji pod vladno Karagorjčev. Obtožnica pripoveduje, da je bila po vseh omenjenih deželah revolucionarna organizacija, ki je pripravljala krvavo revolucijo. Razlogi obtožnice kažejo, da so jo sestavili pravi pristni Starčevićanci tistega sovinstičnega kova, ki sploh neče priznavati Srbov. Vse tiste nore fraze, ki so jih leta in leta trosili Frankovci, so zbrani v obtožnici kot juristični razlogi. Ta prečudna obtožnica kvasa, da na Hrvaškem ni Srbov, da tisti, ki se imenujejo Srbe, niso nikdar prišli iz Srbije, ampak da so po starem rodu Hrvati ali pa «Vlahi». Tako torej niso obtoženi samo zaprti in v obtožnici imenovani obtoženci, temveč sploh vsi Srbi na Hrvaškem. Cela srbsko-pravoslavna cerkev stoji po trditvah obtožnice v propagandi za velikosrbske ideje; pisanje s cirilico je znamenje velikosrbske veleizdaje. Osrednje vodstvo revolucionarnega gibanja pripisuje obtožnici društvu «Slovenski Jug» v Belemgradu. O društvu «Srbski Sokol» pa trdi, da je oborožen s puškami in organiziran kot teroristična vojska. Za «duševnega» vodjo revolucionarne organizacije imenuje srbskega prestolonaslednika Jurja, za pravega vodjo pa srbskega častnika Jaša Nenadovića in pravi, da so srbski častniki pod tujimi imeni potovali po Hrvaškem in organizirali revolucijo. Tudi Slovenci da so bili zapopadeni v revolucionarni organizaciji. O glavnih obtožencih pravi, da sta brata Pribičevića v sporazumu s poslanci Budisavljevićem, Banjanićem, Svetozarom Pribičevićem, Stojanovićem, Markovićem in Pelešom leta 1907. na seji «Slovenskega Juga» v Belemgradu poročala o revolucionarni organizaciji na Hrvaškem in da se je tam sklenilo, izdelati razstrelivo za Hrvaško, Bosno in Novi Pazar. Po priporočilu princa Jurja da so dobili v vojnem arzenalu v Kragujevcu bombe. Za vse obtožence predlaga obtožnica porabo pragrafa 58 kaz. zak. sl. c., ki določa za zločin veleizdaje kazen smrti. O razvoju tega tendencioznega procesa bomo poročali.

Turški odbor, ki je vodil bojkot proti Avstriji, je sklenil z ozirom na odškodnino, ki jo dobi Turčija za Bosno, ustaviti bojkot.

Bolgarski očitajo turški časopisi, da dela obsežne priprave za vojno.

Domače vesti.

V uradni «Laibacher Zeitung» se nadaljuje boj o vprašanju, kdo je 19. septembra predlagal porabo vojaštva. Uradni list prinaša, sicer v uredniški obliki, a nedvomno po nalogu deželne predsednika polemiko s Hribarjevo izjavo, katero je podal v občinskem svetu. Komunikate vladnega lista najprej pojasnjuje manj važna vprašanja glede na porabo orožništva dne 18. septembra; potem izvaja, da županu ni bilo treba pregovarjati deželne predsednika, da bi se dodali orožniškim patruljam mestni stražniki, kar je bil že pred pogovorom župana z deželnim predsednikom izdan ukaz deželne vlade v tem zmislu. «Glede na vojaško asistenco» — pravi komunikate — «je gospod župan pozabil navesti, da je dne 19. septembra davno pred popoldanskim razgovorom z deželnim predsednikom, približno ob 2. popoldne, iz lastnega nagiba telefonično predlagal, naj se postavi vojaštvo zvečer v bližini nemške kazine in kako naj se razpostavi vojaštvo. To je utemeljeval s tem, da bo nemara zvečer živahnejše po ulicah in da ni izključeno, da bi se kaj pripetilo. Ko so se določale varnostne odredbe za večer 19. septembra, se je jemal primeren obzir na telefonični predlog župana. Ob večkrat omenjenem popoldanskem pogovoru z deželnim predsednikom je župan ponovil svoj telefonični predlog, nakar je bil opozorjen, da se v slučaju nevarnega zbiranja te odredbe ne morejo omejiti ne nemški kazino, temveč se morajo razširiti tudi na ostala poslopja, ki so bila na predvečer v nevarnosti.»

Očitno je, da ta izjava bistveno nasprotuje besedilu in zmislu županove izjave. Stvar je sedaj še bolj komplicirana.

V deželno pridobitniško komisijo je deželni zbor izvolil sledeče člane: Anton Kobi v Borovnici, Alojzij Pavlin v Podbrezju, Anton Belec v Št. Vidu pri Ljubljani; namestniki so Franc Demšar s Črešnjice in Karel Polak iz Ljubljane.

O ustanovitvi obrtnega sodišča v Ljubljani je sklenil kranjski deželni zbor:

1. «Za nujno in neodložno potrebo smatra deželni zbor ustanovitev c. kr. obrtnega sodišča za Ljubljano in okolico.

2. Visoka c. kr. deželna vlada se pozivlja, da ustanovitev tega sodišča čim najbolj mogoče pospeši.»

Glede na najetje deželnega posojila v znesku desetih milijonov kron je kranjski deželni zbor izdelal sledeči zakon:

§ 1. Za izvedbo vodovodnih zgradb, za uravnavo rek, potokov in hudournikov, za osuševanje močvirnih zemljišč, za namakanje travnikov in

drugih suhih zemljišč in sploh za strogo kmetijske melioracije, dalje za izboljšanje planin in pašnikov ter končno za ceste in pota se sme najeti deželno posojilo do desetih milijonov kron.

§ 2. Obresti od v § 1. navedenega posojila smejo znašati največ 4 1/2 % in posojilo se ima vrniti najkasneje v 50 letih.

Potrebščino za obresti in anuitete prevzame deželni zaklad.

Deželni odbor sme sam najeti to posojilo ali pa poveriti kak kreditni zavod, da izvede najem z odkazom obrestnih in odplačilnih anuitet.

§ 3. Izvršiti ta zakon, ki stopi v veljavo z dnem razglasitve, je naročeno Mojim ministrom za notranje reči, za finance in za poljedelstvo.

Finančni odsek je predlagal sledeče resolucije:

I. — 1. Za slučaj, da se najame posojilo desetih milijonov kron potom izdaje obveznic in ako se to izvrši po deželnem odboru samem, se c. kr. vlada prosi, da izposluje državni zakon sledeče vsebine:

Zadolžnice, ki se izdajo v smislu § 2. zakona, se smejo uporabljati za plodonosno nalaganje glavnih ustanov, pod javnim nadzorstvom stoječih zavodov, poštno-hranilnega urada; dalje pupilarnih, fidejkomisnih in depozitnih denarjev ter po borznem kurzu, toda ne čez imensko vrednost za službene in poslovne varščine.

2. Deželnemu odboru se naroča, da radi uprave tega posojila in njega porabe potrebne prehodne in druge odredbe pravočasno pripravi ter predloži deželnemu zboru v potrjenje.

II. — 1. C. kr. vlada se nujno naprosi, da v svrhu pravilnega in uspešnega odvajanja poplavnih voda, osuševanja, izboljševanja in namakanja zemljišč v notranjskih in dolenskih dolinah in kotlinah po izvedencih države in dežele ter drugih strokovnjakov izdela podroben načrt.

2. C. kr. deželna vlada naj v ta namen izpopolni, oziroma preustroji hidrografsko in hidrološko službo na vsakem kraškem ozemlju.

III. — Ustanovi se 5 ustanov po 700 K za visokošolce na tehniko, ki se morajo zavezati, da bodo po dovršenih študijah vstopili v deželno službo vsaj za 10 let.

Načrt se je na predlog poslanca Schwegla vrniti finančnemu odseku.

Iz «Delavske tiskovne družbe v Ljubljani». Naznanja se vsem članom družbe, da se vrši redni občni zbor 1. februarja ob 6. uri zvečer v gostilni Br. Novakovič v zadnji sobi (Sodnijske ulice poleg prostorov «Delavske tisk. družbe»). Dnevni red: 1.) Poročilo računov. 2.) Poročilo nadzorstva. 3.) Volitev načelstva. 4.) Volitev nadzorstva. 5.) Sklepi o daljšem delovanju. — Prosi se člane, da pridejo točno na občni zbor.

Za načelstvo: Anton Kristan.

Pevovodja: «Delavska pevska zveza v Ljubljani» išče dobrega pevovodjo. Oglasiti se je lahko v prostorih «Delavske tiskovne družbe» ter tam vložiti ofert.

Zabava na lanski prireditvi, oziroma mednarodni maskaradi tobačnega delavstva je bila izborna; tako so trdili celo taki, ki sicer s pohvalo niso posebno radodarni. Tudi postrežba je bila točna, in kar je glavno, jedila in pijača dobra in poceni. Letošnja priredba gotovo ne bo zastajala za lansko, bodisi glede na število krasnih mask, bodisi na druge zabave. Neplezalci, ki hočejo ujeti prijeten in miren kotiček, naj pridejo v soboto, dne 30. januarja zvečer še pred 8. uro v «Narodni dom». Vstopnice se dobe pri upravi «Rdečega Prapora».

Zunanji delegat na strankin zbor dovoli «Strokovna zveza tobač. delavcev» prost vstop na svojo veselico v soboto, 30. januarja ob 8. uri zvečer v «Narodnem domu» v Ljubljani, ako se izkažejo z legitimacijo.

Ljubljanski občinski proračun izkazuje končnega primanjkljaja 138.384 kron. Po poročilu svetovalca Milohojca se je proračun sestavil tako, da so se vanj vzele vse stvari, katerih napravo je sklenil občinski svet. Zvišale so se plače uradnistvu, slugam, stražnikom. Doklad ne kaže zvišati, pač se bo pa mislilo na diferencirane doklade, pritegnili se bodo denarni zavodi, železnice. Do zaključka letošnjega leta bomo shajali s 25 % ne doklado. Finančni odsek je marsikaj črtal, tako da ostane končni primanjkljaj le 49.070 K. Primanjkljaj se bo pokrival s prihranki in pa s posojili pri kakem drugem mestnem zakladu.

Javen park napravijo ob glavnem Lattermannovem drevoredu v Ljubljani.

Število ljubljanskih stražnikov hočejo povečati leta 1911 za dvajset mož. Za sedanje s službo preobložene stražnike je to slab up.

Povišanje za šolske sluga je ljubljanski občinski svet odklonil.

Regulacija učiteljskih plač je v Kranjskem deželnem zboru padla pod mizo.

Slovenski filharmoniji je ljubljanski občinski svet dovolil 20.000 kron podpore, ki se izplačuje v mesečnih obrokih nazaj. Občinski svet je združil s to subvencijo razne pogoje. Glasbeni vodja gosp. Talich je umaknil svojo demisijo. Upati je torej zopet, da se ohrani ta umetniška institucija. In upamo, da ostane umetniška.

Samoslovenske ulične tablice za Ljubljano bodo veljale 2000 kron.

V železniškem vozu umrl. 58 letni železolikar Jakob Messen iz Javornika je bil dalj časa v tukajšnji bolnišnici, kjer so mu odrezali roko. Ko se je v soboto vračal v spremstvu svoje žene domov, zadela ga je kap med potoma.

Nova avtomobilna zveza v Istri. V torek se je vršila poizkusna prva vožnja z avtomobili v Opatijo. To prometno črto je ustanovilo Rivierzdruštvo. Z redno vožnjo prično meseca marca.

Napad na reškega guvernerja. Ko se je reški guverner grof Nako v ponedeljek peljal z avtomobilom iz Opatije domov, ustrelil je neznanec s samokresom nanj, a ga ni zadel. Storilec je zbežal.

Dovršitev turške železnice. Dne 16. t. m. po noči so dovršili zadnji krog na severni strani turškega predora. Pri Malnici na Koroškem bodo dela gotova 20. februarja. Potem bodo preostajale le še nadaljne zgradbe. Na strani pri Gasteinu so položili tračnice že tri kilometre daleč. Otvoritev cele proge bo po 20. februarju t. l. odvisna le še od tega, kdaj bodo dovršene adaptacije na kolo-dvoru v Beljaku in novi most čez Dravo pri Beljaku.

V Mathianovi delavnici v Ljubljani vladajo čedne razmere. Ko je šel zadnji teden neki delavec na prostor, o katerem se ne govori brez potrebe, se mu je zgodilo, da ga je ugriznila podgana. To je seveda le vsled tega mogoče, ker si mislijo pri Mathianu, da je za delavca vseeno, kam sede in da še pravočasno čistiti ni treba tistega prostora, pri katerem seveda o modernejših napravah ni govora. Kakor čujemo, ni to prvi enak slučaj.

V Praprotnikovi mizarški delavnici v Ljubljani je bila pred kratkim mala stavka, ki se je kmalu končala. Ob zaključku se je obojestransko reklo, da se o zadevi ne bo pisalo v časopisju. Kljub temu je imel «Slovenski Narod» notico o stavki, ki je bila z resnico v kričečem nasprotju. Ne bomo preiskovali, kdo jo je zagrešil, konstatiramo pa, da je taka lojalnost zelo klaverna.

Patniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
varnejšo potovati naj se obrnejo
na **Simona Hineleca**
v Ljubljani Kolodvarsko ulico 24
Kotičarstva Pijavniška doma za krajčevstvo

Globoko izpod cene

prodajam zaradi pomanjkanja prostora: **Obleke, povrhnike, zimске suknje, dežne plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice.** 52-12

Konfekcijska trgovina
v Ljubljani
— Pred škofijo šte. 19. —
A. Lukič

Sodrug! Podpirajte in širite „Rdeči Prapor“. Pridobite novih naročnikov! Na delo za centralno glasilo stranke.

IZJAVA.

Podpisani preklicujem ter obžalujem tem potom vse žaljive besede, katere sem izustil čez preglednika «Občnega kons. društva v Idriji» gosp. Ivana Strausa ter se mu obenem najljubše zahvaljujem, da mi je odpustil ter vstavil proti meni nadaljno kazensko postopanje ter se zavežem plačati tozadavne stroške.

V Idriji, dne 19. januarja 1909.

Franč Otorepec.

.. **Naprodaj je** ..
v sredini Trbovelj
novozidana
hiša

pripravna za vsako obrt po nizki ceni.
Vprašati je pri **Janexu Barbotu, Loke 268.**

Ceno perje za postelje!

En kilogram sivoga, osmukanega 2 K, napol belega K 2 80, belega K 4—, prima puhastega K 6—, najboljšega prima, opukanega, najlepše vrste K 8—, puh siv K 6—, bel K 10—, prsni puh K 12—, od 5 kg naprej franko.

Gotove postelje

iz gosto tkanega, rdečega, modrega, rmenega ali belega inleta (pavonine — nankinga), tuhent, 170 : 116 cm velik in dve blazini, 80 : 58 cm veliki, napolnjeno z novim, sivim, očiščenim, izdatnim in trpežnim perjem K 16—, z napol puhom K 20—, s puhom K 24—, tuhent sama K 12—, K 14—, K 16—, blazinice K 8—, K 8 50, K 4—, razpošilja proti povzetju, ne vračunši zavojnino, franko od K 10— naprej. 52-15

Make Berger, Deschenitz, 228 (Bohmerwald).
Če blago ne ugaja, se zameni ali pa vrne denar. — Cenik zastoj in franko.

Svoji k svojim!
Lud. Černe
zlatar in trgovec z urami
ter zapriseženi sodnijski cenilec
Ljubljana, Wolfove ulice 3.
Izborna zaloga briljantnega blaga,
zlatnine, srebrnine in raznih ur.
Lastna delavnica
za popravila in nova del a.
Cene najnižje. So'odna postrežba.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah **„Rdeči Prapor“!**

E. & A. SKABERNÉ
LJUBLJANA
Mestni trg št. 10.
Zaloga manufakturnega blaga na debelo in drobno.

Klobuko, cilindre in čepice v najnovejših fagonah in v velikih izberah priporoča
Jvan Soklič, Ljubljana
Pod Trančo šte. 2.

52-11

Največja zaloga, najboljše in najcenejše trvdka za naročevanje ozir. nakupovanje!

Čopičev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.
Lakov, pristnih angleških za vozove.
Emajlne prevlake, pristne, v posodicah po 1/2, 1/4, 1/8 in 1 kg. 104-12
Jantarjevo glazuro za pode. Edino trpežno in najlepše mazilo za trde in mehke pode.
Voščila, šteditlnoga, brezbarvnega in barvastega za pode; najcenejše in najboljše.
Rapidola, pripravnega za vsakovrstne prevlake.
Brunollna za barvanje naravnega lesa in pohištva.
Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Madžobo za usnje.
Oljnatih barv, priznane najboljših.
Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.
Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.
Steklarskega kleja, pristnega, zajamčeno trpežnega.
Gipsa, alabasterskega in štukaturnega.
Karbolinaja, najboljšega.
Fasadnih barv za apno.
Barv, suhlh, kemičnih, prstenih in rudninskih.
Kleja za mizarje in sobne slikarje.
Vzorocev za slikarje, najnovejših.

Ustanovljeno 1. 1892. **Adolf Hauptmann v Ljubljani** Ustanovljeno 1. 1892.
I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Prva slovenska ::
:: modna trgovina
za gospode
Engelbert Skušek
Ljubljana
Mestni trg šte. 19
se najtopleje priporoča.

104-28

Pred kratkim ustanovljena.
Na raspolago ima **10.000 hl vina** (mošta) združenih kmetov iz najboljših vinogradnih krajev, kakor: Brje, Skrilje, Dobravlje, Kamnje in drugih bližnjih vasi.

Kmečka delavska
gospodarska zadruga
v Dobravljah, Goriško.
Registrovana zadruga z omejeno zavezo. 16
Zadružno vodstvo!

Lastne kleti.
Priporoča se cenjenim konsumentom, zadrugam, trgovcem in gostilničarjem po Goriškem, Kranjskem, Koroškem, v Trstu in drugod.
Postrežba točna in prava!
Cene zmerne!